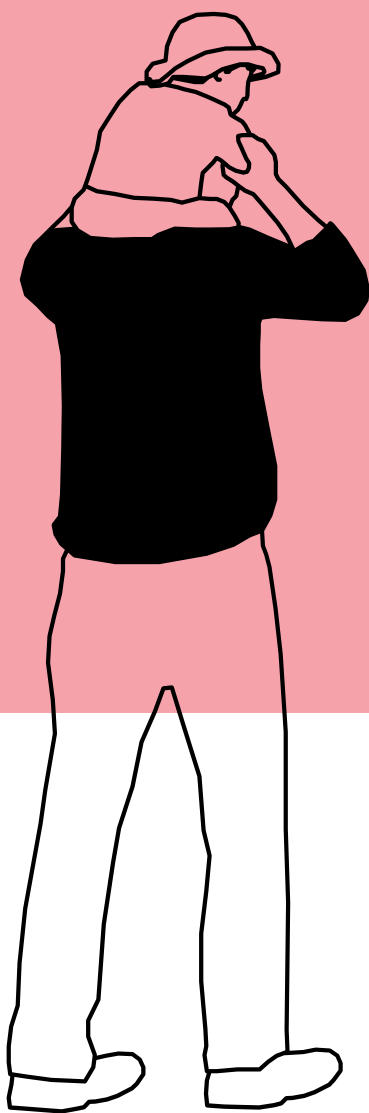

Jeugdhulp onder druk van corona, naast zorgen ook veel veerkracht

20 Mei 2020

Nederlands
Jeugdinstituut

GARAGE 2020

Inhoudsopgave

Inleiding 4

Samenvatting 8

Resultaten

3.1 Jongeren 10

Missen van sociale contacten en activiteiten 10

Lichamelijk en mentaal welzijn 10

Uitdagingen in thuissituatie 10

Werk en inkomen 11

Onderwijs 11

Met jeugdhulp 12

3.2 Ouders 12

Missen van sociale contacten en ondersteuning 12

Mentale en fysieke welzijn 13

Uitdagingen in de thuissituatie 13

Werk en inkomen 14

Onderwijs 14

Met jeugdhulp 14

3.3 Hulpverleners 15

Kinderen, jongeren en gezinnen 15

Het werk 21

Onderwijs 21

3.4 Bestuurder en beleidsmakers 22

Kinderen, jongeren en gezinnen 23

Hulpverleners 24

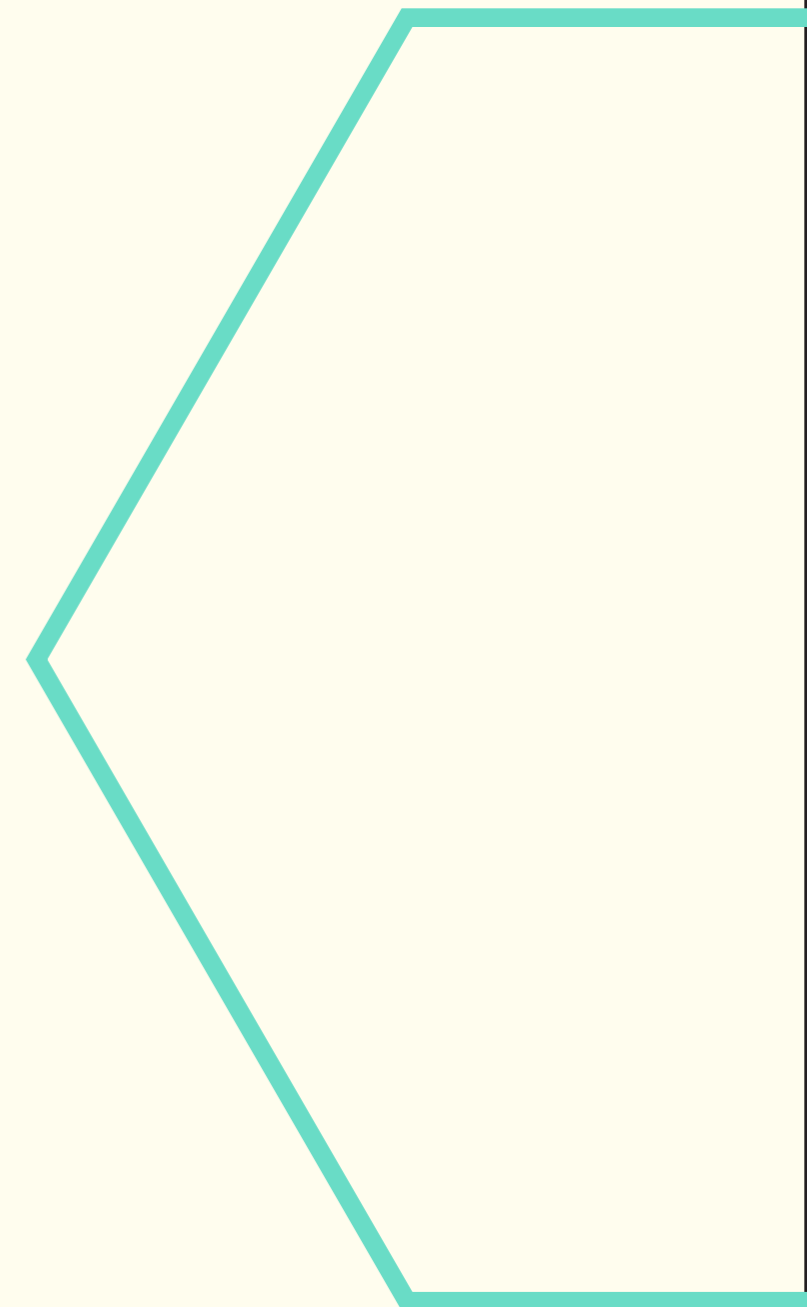
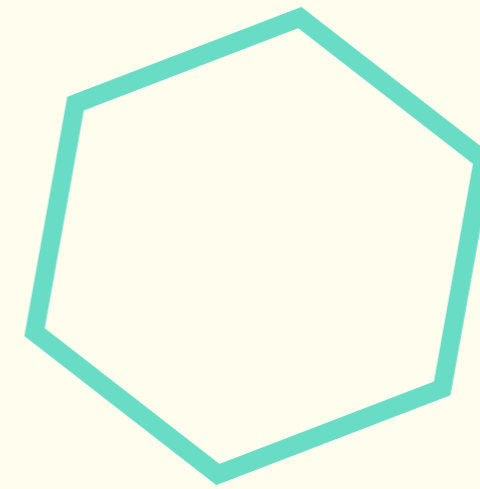
Op organisatieniveau 25

Onderwijs 26

Discussie 27

Tot slot 32

Bijlagen 33

Inleiding

In tijden van corona, is het belangrijk om te weten hoe jongeren, ouders, hulpverleners, bestuurders en beleidsmakers de gevolgen van de corona maatregelen ervaren en welke zorgen zij op langere termijn voorzien. Garage2020 verspreidde daarom een korte online enquête met voor iedere doelgroep specifieke vragen. Na de verzameling van de gegevens zijn de gegevens samen met het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) geanalyseerd.

Respondenten vulden de enquête in tussen 24 maart 2020 en 7 april 2020. In deze periode waren de corona maatregelen van kracht. Deze gingen in op 12 maart 2020 en bestonden uit de volgende basisregels: vermijd drukte, werk vanuit huis als dat kan, houd 1,5 meter afstand, blijf altijd thuis bij klachten en bij benauwdheid en/of koorts dan blijven ook gezinsleden thuis. Bij mensen van 70 jaar of ouder, of met een kwetsbare gezondheid, werd geadviseerd extra voorzichtig te zijn. In deze periode waren scholen, cafés en restaurants dicht en werd zo veel mogelijk thuis gewerkt en gestudeerd. Het advies was blijf zoveel mogelijk thuis. Dit betekende ook dat contact tussen hulpverleners en cliënten niet meer face-to-face tot stand kon komen en dat mensen hun naasten in zorg- en verpleeginstellingen niet meer konden bezoeken.

Op onze online enquête reageerden 267 mensen. Hiervan waren 173 hulpverlener, 48 bestuurders en beleidsmakers en 46 jongeren en ouders. Van deze laatste groep ontvingen 17 respondenten wel jeugdhulp en 29 respondenten geen jeugdhulp. Aan de hand van de vraagstelling kon enkel opgemaakt worden of zij tot de groep 'jongere of ouder' behoorden, niet welke van de twee het betrof. Het onderscheid tussen jongeren en ouders is gemaakt door de antwoorden van deze respondenten te interpreteren. Er zijn 31 ouders geïdentificeerd en 10 jongeren. Van 5 respondenten kon op basis van de antwoorden niet opgemaakt worden of het een jongere of een ouder betrof.

Inleiding

In dit rapport zijn de resultaten van de enquête uiteengezet. Dat gebeurt vooral via een kwalitatieve beschrijving. Een interpretatie van de antwoorden is te vinden in de discussie. Tevens zijn de vragenlijsten voor jongeren en ouders, hulpverleners, en bestuurders en beleidsmakers als bijlage toegevoegd.

Voor de duiding is het van belang om de antwoorden te plaatsen in het moment waarop de vragen beantwoord zijn. Na de verlenging van de maatregelen op 28 april 2020, de versoepeling op 11 mei en vanwege de toenemende vraag om continuïteit van zorg is er op veel plekken meer contact ontstaan tussen hulpverleners en de kinderen, jongeren en ouders waar zij mee werken. Ook zijn er meer mogelijkheden ontstaan om kwetsbare kinderen in onveilige thuissituaties op te vangen.

 173
Hulpverleners

48
Bestuurders & Beleidsmakers

 46
Ouders en jongeren

Jeugdhulp onder druk van Corona, naast zorgen ook veel veerkracht.

Nu de Corona maatregelen zijn aangepast en verlengd, is het extra belangrijk om te weten hoe professionals, bestuurders, ouders en jongeren kijken naar de gevolgen van deze maatregelen. Op onze online enquête reageerden de afgelopen weken ruim 250 mensen, dit zijn onze eerste inzichten.

Coronatijd heeft enkele positieve gevolgen, zoals de opmerkelijke veerkracht van gezinnen, innovatie met blended care en meer saamenhorigheid. Tegelijkertijd zijn er ook zorgen, er is bijvoorbeeld minder zicht op de problemen van gezinnen, kansenverschillen tussen kinderen en jongeren nemen toe en er zijn zorgen over de gezondheid van hulpverleners (mentaal en fysiek) en de financiële positie van de organisaties staat onder druk.

1. Veerkracht bij gezinnen.

Voor sommige gezinnen stagneert de zorg, met als gevolg dat aanwezige problematiek en spanning verergerd, waardoor thuissituaties mogelijk onveiliger worden. Daarnaast vallen school, sport en andere vrijetijdsbesteding weg als veilige en fijne ontwikkelplek voor kwetsbare kinderen. Ouders moeten nu ook structuur aanbrengen en hun kinderen begeleiden in het maken van schoolwerk. Bovenop de bestaande stressfactoren en het minder kunnen benutten van het sociaal netwerk, veroorzaakt dit extra stress.

Tegelijkertijd blijken sommige gezinnen een grotere veerkracht en zelfredzaamheid te hebben dan gedacht, wat meer zelfvertrouwen veroorzaakt bij zowel het gezin als de hulpverlener. Zij bleken het prima te redden met minder hulp.

2. Hulpverleners zien meer saamenhorigheid in de saamenleving.

Hulpverleners ervaren hun werk op dit moment als intensiever. Via beeldbellen is er minder zicht op de veiligheid van gezinnen en hebben zij meer moeite om het netwerk van het gezin te betrekken, dit roept een machteloos gevoel op. Ook maken zij zich zorgen over hun eigen fysieke veiligheid. Zij maken zich zorgen om het wegvallen van de school voor kinderen en de toename van stress mede daardoor in de gezinnen.

De Corona crisis is ook een gemene deler die verbindend werkt: hulpverleners zien dat mensen meer voor elkaar doen en meer begrip voor elkaar hebben. Zelf zijn hulpverleners creatiever, komen onder druk van de crisis sneller tot maatwerkoplossingen en ervaren meer waardering vanuit de maatschappij ten aanzien van hun beroep. Daarnaast is er een toename van andere manieren van communiceren, denk hierbij aan (beeld)bellen.

3. Onzekerheden op organisatieniveau

Bestuurders en beleidsmakers geven aan zorgen te hebben over een tekort aan personeel en financiële middelen. Organisaties hebben vaak onvoldoende beschermende middelen en door ziekmelding is er minder personeel beschikbaar. Daarnaast is er tijdens de Corona crisis een vermindering in vraag en daling aan inkomsten. Dit kan voor liquiditeitsproblemen zorgen. Dat het nog onduidelijk is of niet geleverde zorg wordt gecompenseerd en of extra uitgaven door de maatregelen worden betaald, draagt daar niet aan bij. Temeer omdat volgens de organisaties na de Corona crisis een boeggolf aan hulpvragen wordt verwacht.

Bestuurders uiten zorgen over de mentale en fysieke gezondheid van hulpverleners, zowel tijdens de coronacrisis als daarna. In hun organisatie besteden bestuurders en beleidsmakers meer aandacht aan hulpverleners door onderlinge werkbegeleiding en coaching. Zij zien een toename van creativiteit en flexibiliteit onder hun personeel, wat resulteert in meer gebruik van blended care en e-health oplossingen. Daarnaast merken bestuurders dat zij zelf scherpe prioriteiten stellen, waarbij zorgcontinuïteit op de eerste plaats staat.

Conclusie & advies

In onze eerste analyse komen naast de zorgwekkende punten hoopvolle signalen naar boven: gezinnen tonen meer veerkracht en hebben minder hulp nodig dan verwacht, professionals vinden wegen voor maatwerk en bestuurders en beleidsmakers zien een toename van digitale oplossingen.

Naast het besteden van aandacht aan zorgcontinuïteit en zicht op veiligheid, is ons advies dan ook om aandacht te hebben voor deze onverwachte innovatie en transformatie ten aanzien van digitalisering en saamenhorigheid in de maatschappij: hoe houden we dit vast?

Over dit onderzoek

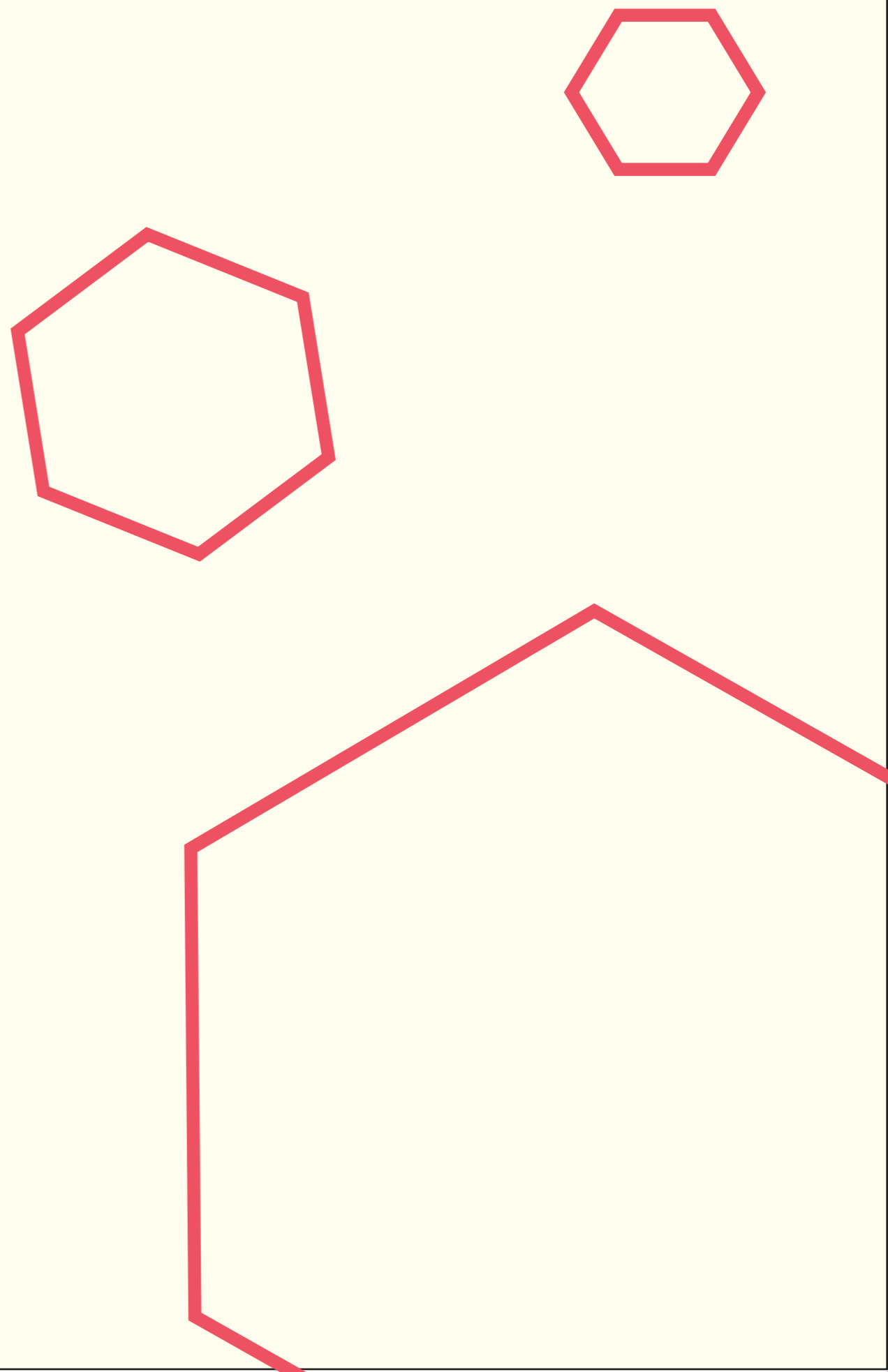
In totaal reageerden 267 mensen, waarvan 173 professionals, 48 bestuurders, 31 ouders, 10 jongeren en 5 respondenten met onbekende leeftijd.

Samen met Het Nederlands Jeugdinstituut heeft Garage2020 de resultaten geanalyseerd, dit zijn de eerste contouren, het uitgebreide rapport volgt in de eerste week van mei.

Resultaten

In dit hoofdstuk zijn de resultaten uiteengezet per groep respondenten. De antwoorden die jongeren, ouders, hulpverleners, bestuurders en beleidsmakers gaven zijn onderverdeeld in subhoofdstukken.

Resultaten

3.1 Jongeren

Aan de hand van de interpretatie van de antwoorden concluderen we dat ten minste 10 jongeren de enquête hebben ingevuld. Van 5 respondenten uit de categorie 'Jongeren en ouders' is niet duidelijk of het een jongere of een ouder betrof.

Missen van sociale contacten en activiteiten

Veel jongeren noemen in hun antwoorden dat ze het lastig vinden dat ze minder sociale contacten hebben. Een enkeling noemt hierbij ook het gemis aan fysiek contact en steun. Een jongere geeft aan wel online en telefonisch contact te hebben, maar zegt hierbij *'Dat dat toch anders is.'* Daarnaast missen jongeren het om dingen te ondernemen. Dit geldt voor individuele activiteiten, maar ook voor dingen die ze samen doen.

Lichamelijk en mentaal welzijn

Veel jongeren geven aan dat sporten en bewegingsvrijheid hen helpt om mentaal en lichamelijk gezond te blijven. Dat dat nu minder kan ervaren ze als zorgelijk. Een jongere zegt hierover *'Ik kom niet meer zo veel buiten en kan niet bewegen op de momenten dat ik daar behoefte aan heb.'* Een ander geeft aan dat het missen van geliefden zijn wissel trekt op het mentale welzijn. Ook verveling en het gebrek aan structuur leiden bij jongeren tot zorgen over hun welzijn.

Daarnaast worden de gevolgen van het wegvallen van structuur en het uitblijven van hulpverlening als zorgelijk ervaren. Een jongere die jeugdhulp ontvangt, is bang dat diens depressie hierdoor verergert en dat

straks als we 'alles weer mogen, ik niet meer in staat ben dit te doen.'

Uitdagingen in thuissituatie

Dit thema komt minder voor in de antwoorden van jongeren, maar is wel de moeite waard om te noemen. Jongeren en jongvolwassenen staan voor uitdagingen als het gaat om de thuissituatie. Ze ervaren vaak spanning thuis, doordat iedereen van het gezin op elkaars lip zit. Een ander voorbeeld is dat van een jongere die als gevolg van de corona crisis weer thuis is gaan wonen, wat tot de nodige spanningen leidt. Dat jongeren tegelijkertijd zich ook makkelijk aanpassen, wordt geïllustreerd door dit citaat: *'Ik vond het in het begin lastig om te accepteren dat mijn ouders veel structuur wilde houden voor mijn jongere broertjes en zusjes. Ik ben iets meer gaan werken en heb nu meer te doen voor school, waardoor ik er nu beter mee omga.'*

“

'Ik vond het in het begin lastig om te accepteren dat mijn ouders veel structuur wilde houden voor mijn jongere broertjes en zusjes. Ik ben iets meer gaan werken en heb nu meer te doen voor school, waardoor ik er nu beter mee omga.'

Resultaten

Werk en inkomen

Meerdere keren noemen jongeren zaken rondom werk en inkomen die hen nu zorgelijk maken of waar ze op langere termijn negatieve effecten van verwachten. Een aantal heeft door de corona crisis geen werk meer, voor anderen is het onzeker. Minder inkomsten is een reden van zorg bij jongeren. Daarentegen geeft één jongere juist aan meer inkomsten te hebben: *'Ik kan en mag meer werken omdat ik een bijbaan heb in een vitaal beroep en ga er hierdoor op vooruit.'* Mogelijk gaan meer jongeren langer of meer studiefinanciering van DUO aanvragen. In dit onderzoek zegt één jongere hier iets over, maar het is te verwachten dat meer studenten hier gebruik van zullen maken, ook gezien signalen uit het veld.

Onderwijs

Jongeren noemen meerdere keren zaken die te maken hebben met school, opleiding, thuisonderwijs of stage. Hierbij wordt een aantal keren het wegvallen van structuur genoemd, wat thuisonderwijs en huiswerk maken een uitdaging maakt. Ook het contact met medeleerlingen wordt gemist. Twee jongeren noemen expliciet (verplaatsing van) examens of stage als een zorg. Ook de motivatie lijkt bij sommige jongeren een knauw te hebben gekregen door het thuisonderwijs *'Ik merk nu al dat ik minder gemotiveerd ben om aan school te werken of dat ik heel veel dingen niet snap, ik wil mijn docenten niet bekogelen met allemaal mailtjes met vragen want zij hebben het ook druk, dus dan blijf ik maar zitten met de vragen. Gevolgen kunnen zijn dat ik straks de tentamens niet haal en mijn P [propedeuse] niet kan halen.'*

“

'Ik merk nu al dat ik minder gemotiveerd ben om aan school te werken of dat ik heel veel dingen niet snap, ik wil mijn docenten niet bekogelen met allemaal mailtjes met vragen want zij hebben het ook druk, dus dan blijf ik maar zitten met de vragen. Gevolgen kunnen zijn dat ik straks de tentamens niet haal en mijn P [propedeuse] niet kan halen.'

Resultaten

Met jeugdhulp

De gevolgen die worden aangegeven bij jongeren die jeugdhulp ontvangen zijn wat uitgebreider, explicieter en ernstiger dan die van jongeren die geen jeugdhulp ontvangen. Een jongere die jeugdhulp ontvangt geeft bijvoorbeeld aan: 'Ik heb momenteel helemaal geen therapie meer (GGZ), ik zie mijn vrienden niet meer, er hangt heel veel spanning in de lucht thuis doordat iedereen constant op elkaars lip zit. Mogelijk gevolg zou kunnen zijn dat ik diep terugzak in mijn depressie en straks als we 'alles weer mogen' ik niet meer in staat ben dit te doen doordat ik nu niets meer doe, behalve aan school proberen te werken.'

“

'Ik heb momenteel helemaal geen therapie meer (GGZ), ik zie mijn vrienden niet meer, er hangt heel veel spanning in de lucht thuis doordat iedereen constant op elkaars lip zit. Mogelijk gevolg zou kunnen zijn dat ik diep terugzak in mijn depressie en straks als we 'alles weer mogen'

3.2 Ouders

Aan de hand van de interpretatie van de antwoorden concluderen we dat 31 ouders de enquête hebben ingevuld. Van 5 respondenten uit de categorie 'Jongeren en ouders' is niet duidelijk of het een jongere of een ouder betrof.

Missen van sociale contacten en ondersteuning

Ouders geven aan dat ze zelf sociale contacten missen, maar dat ze ook zien dat hun kinderen hun vriendjes en vriendinnetjes missen. Sommige ouders zeggen dit jammer te vinden, die missen de gezelligheid en de afwisseling: 'Voor ons als gezin geldt gelukkig dat wij niet afhankelijk zijn van steun van familie en vrienden. We missen vooral de gezellige momenten met onze naasten.'

Er zijn ook ouders die als gevolg van dit gemis kampen met gevoelens van eenzaamheid. Met name alleenstaande ouders en ouders met kinderen die jeugdhulp ontvangen zeggen dat het hen zwaar valt dat ze de zorg niet kunnen delen en dat ze het gevoel hebben er alleen voor te staan. Dit komt in sommige gevallen door het wegvallen van professionele ondersteuning, maar ook omdat het netwerk minder kan bijspringen. Zo geeft een moeder aan: 'Een familielid hielp veel, maar valt in de vitale sector. Die kan dus niet meer helpen.' Een andere ouder geeft aan dat ze wel hulp op afstand krijgt, maar dat dit toch niet zo goed aansluit als de hulp die ze eerder ontving.

Resultaten

Mentale en fysieke welzijn

Met name ouders die jeugdhulp ontvangen geven aan dat ze bang zijn dat ze het niet gaan redden als dit langer duurt. Angst, eenzaamheid en een gevoel van tekortschieten worden veel genoemd. Deze gevolgen worden ten tijde van het onderzoek al ervaren, maar zijn ook een zorg voor de lange termijn.

Naast de effecten op het eigen mentale welzijn, benoemen ouders met kinderen die jeugdhulp ontvangen veelvuldig hun zorg over de effecten die de situatie op hun kind heeft. Bij veel kinderen die jeugdhulp ontvangen leidt de huidige situatie tot agressie, onrust, zelfbeschadiging en verergering van bestaande klachten. Een van de respondenten zegt: 'Mijn jongste dochter (met autisme) kan er niet mee omgaan en sluit zichzelf nu emotioneel volledig af van de buitenwereld.' Oorzaken die genoemd worden zijn het wegvallen van structuur, het niet goed snappen wat er aan de hand is, het wegvallen van therapie.

Ook ouders die geen jeugdhulp ontvangen maken zich zorgen om hun eigen welzijn. De meesten houden het nu nog wel vol, maar vrezen voor 'uitputting', een 'nervous breakdown' of een 'relatiecrisis' als deze situatie aanhoudt. Ook hier zie je dat alleenstaande ouders veel stress ervaren van het alles alleen moeten doen. Veel ouders geven aan dat meer bewegen, en dan als het even kan met het hele gezin, hen kan helpen om mentaal en fysiek gezond te blijven. Ook het online contact met familie en vrienden wordt genoemd als helpend.

Uitdagingen in de thuissituatie

Ouders worstelen ermee om naast ouder ook leerkracht te zijn en hun kind(eren) te begeleiden met schoolwerk. Het combineren van het gezin en hun werk en alle verschillende taken en rollen die hierbij samenkomen wordt veelvuldig genoemd als uitdaging. Zo zegt een ouder: 'Ons gezin moet nu genoodzaakt andere patronen aanleren, nog meer rekening houden met elkaar. We moeten ons aanpassen en andere patronen aanleren om goed door deze langdurige periode te komen.'

Daarnaast valt het ouders zwaar dat kinderen weinig naar buiten kunnen waardoor ze teveel achter een scherm zitten, zich vervelen, ruzie gaan maken met elkaar en er gespannen sfeer ontstaat in huis. Er worden ook positieve effecten genoemd. Sommige gezinnen bewegen samen 'We doen elke dag een dansje!', bij anderen is het huis nog nooit zo schoon geweest, en er wordt geklust.

Resultaten

Werk en inkomen

Veel mensen ervaren problemen op het gebied van uitvoeren van hun werk. Bij vrijwel iedereen is het lastig om werk te combineren met het gezin en het schoolwerk van de kinderen. Mensen in vitale beroepen ervaren erg veel werkdruk, terwijl bij anderen er juist heel veel werk wegvalt, waardoor er financiële stress ontstaat. In de meeste gevallen gaat het ten tijde van het onderzoek nog goed, maar veel mensen voorzien financiële problemen op de lange termijn.

Ook zijn er mensen die onbetaald verlof of vakantiedagen opnemen om voor hun kinderen te kunnen zorgen of om het wegvallen van werk te compenseren. Ook zien mensen dat werk zich opstapelt omdat de productiviteit minder is. Hierdoor voorzien zij problemen op de lange termijn, waardoor ze vermoeden dat de stress van nu langer aan zal houden, ook als de situatie weer genormaliseerd is.

Naast deze signalen zijn er overigens ook veel ouders die zich geen zorgen om hun werk en/of inkomen maken.

Onderwijs

Naast dat ouders veel zorgen uiten over stress door wegvallen van structuur, school, opvang en dagbesteding, maken zij zich ook zorgen om de cognitieve ontwikkeling, de voortgang en de schoolprestaties van hun kinderen. Ook maakt een aantal ouders zich zorgen over kinderen die net gewend waren om naar de kinderdagopvang of naar school te gaan: voor hen is het nu een behoorlijke verandering om thuis te blijven.

De meeste ouders geven aan opgelucht te zijn, voor zichzelf en voor hun kind(eren),

als de scholen weer open gaan. Er is een ouder die aangeeft dat school geen goede omgeving voor het kind is en dat hij/zij blij is dat hun kind er nu niet naartoe hoeft.

Met jeugdhulp

De problemen bij ouders die jeugdhulp ontvangen lijken veel groter dan die van ouders die geen jeugdhulp ontvangen. Deze groep maakt zich vooral zorgen om het verergeren van de klachten van hun kind en om hun eigen welzijn. Een ouder geeft bijvoorbeeld aan dat er een 'explosieve sfeer thuis' heerst met een 'kind wat snel controle verliest over zijn gedrag en dan vervalst in agressie, zowel verbaal als fysiek. Kleinere broer die dit kopieert.' Ouders die jeugdhulp ontvangen zijn bang dat ze het niet volhouden zonder de normale structuur, zorg en ondersteuning.

“

Een ouder geeft bijvoorbeeld aan dat er een 'explosieve sfeer thuis' heerst met een 'kind wat snel controle verliest over zijn gedrag en dan vervalst in agressie, zowel verbaal als fysiek. Kleinere broer die dit kopieert.

Resultaten

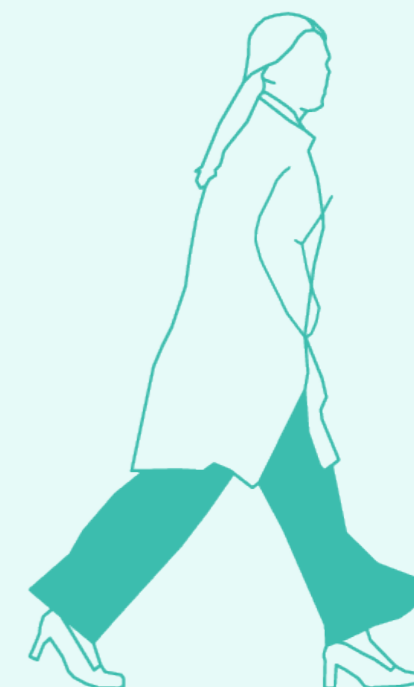
3.3 Hulpverleners

De enquête is door 173 hulpverleners ingevuld. Zoals verwacht gezien de aard van de enquête en omdat deze met name verspreid is via het netwerk van Garage2020, zijn veel hulpverleners werkzaam in en rond de jeugdhulp.

Kinderen, jongeren en gezinnen

Hulpverleners geven verschillende voorbeelden op de vraag waar zij de afgelopen dagen tegenaan zijn gelopen als gevolg van de corona maatregelen. Veel hulpverleners geven aan moeite te hebben om via beeldbellen of de telefoon goed contact te houden met kinderen, jongeren en ouders. Zij maken zich zorgen om toenemende spanning en stress in gezinnen en jongeren die terugvallen in gedragsproblemen of verslaving. Het wegvallen van structuur, ritme, steun en sociale contacten wordt door een aantal hulpverleners benadrukt, net als een toename van angst en agressie in een gezin of leefgroep en suïcide en depressie onder jongeren. Er worden zorgen geuit over ouders die vastlopen in de balans tussen werk en gezin, gezinnen met financiële problemen en ouders die de Nederlandse taal niet goed begrijpen. Ook zijn er zorgen over kinderen die bij gesprekken met volwassenen zijn, kinderen die nu minder of geen contact hebben met hun ouders en een beperkte mogelijkheid voor bezoek voor jongeren. Volgens een aantal hulpverleners is er onbegrip over de maatregelen en nemen jongeren geen verantwoordelijkheid om zich aan de nieuwe regels te houden.

We vroegen hulpverleners wat zij dachten dat de lange termijn effecten van de corona maatregelen zullen zijn op het vangnet, de woonsituatie, school/werksituatie, het inkomen en de mentale en fysieke gezondheid van de jongeren en gezinnen die zij begeleiden. Hulpverleners gaven een score tussen de 1 en de 5, waarbij 1 negatief en 5 positief was. Vervolgens vroegen we of zij hier een voorbeeld van konden geven. Deze toelichting was optioneel en niet iedere hulpverlener heeft deze ingevuld. In de volgende alinea's zullen we de schaalvragen behandelen en de toelichtingen die daarbij zijn gegeven.

Resultaten

Vangnet

Bij de vraag over het vangnet gaven hulpverleners aan zich zorgen te maken over toenemende spanning in gezinnen. Voor sommige gezinnen stagneert de zorg, met als gevolg dat de aanwezige problematiek en spanning verergert, waardoor thuissituaties mogelijk onveiliger worden. De hulp zal na de crisis opnieuw moeten worden opgestart. Hulpverleners voorzien dat de verschillen groter zullen worden tussen gezinnen: kwetsbaarheden en onvermogens worden uitvergroot. Dit geldt in de crisistijd, maar is ook een aandachtspunt bij het versoepelen van de maatregelen. Gezinnen die het al moeilijk hadden, zullen het straks ook weer moeilijker krijgen om uit de crisis te komen. In een deel van de gezinnen is het netwerk broos, ontbreekt of valt weg en verslechterd het

contact tussen ouder en kind.

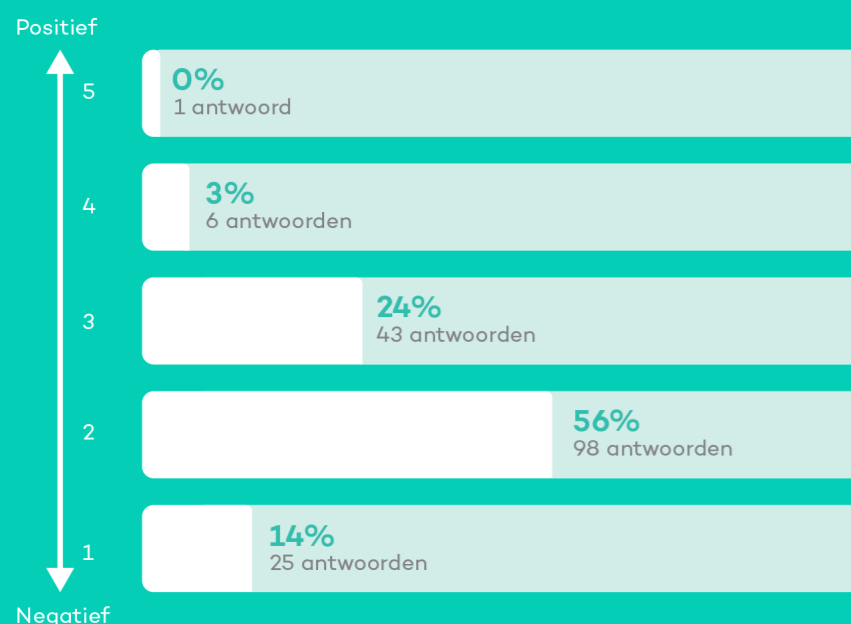
Tegelijkertijd geven hulpverleners aan verrast te zijn door de creativiteit en aanpassingsvermogen van gezinnen. Sommige gezinnen blijken een grotere veerkracht en zelfredzaamheid te hebben dan gedacht, wat meer zelfvertrouwen veroorzaakt bij zowel het gezin als de hulpverlener. Zij bleken het prima te redden met minder hulp. Ook brengt de crisis bij sommige gezinnen juist meer rust in huis, doordat de druk van het sociale leven wegvalt. Er is meer tijd voor bezinning, het eigen gezin en het welbevinden daarvan. In een deel van de gezinnen verbetert het contact juist tussen ouder en kind.

Resultaten

Woonsituatie

Bij de vraag over de woonsituatie gaven niet veel hulpverleners een toelichting. Er lijkt niet altijd zicht te zijn op de lange termijn effecten van de maatregelen op de woonsituatie. Hulpverleners geven aan dat toegenomen spanning en stress, chaos veroorzaakt, waardoor er minder structuur is in huis. Voor sommige jongeren en ouders wordt wonen onbetaalbaar vanwege het wegvallen van werk. Het zoeken naar woonruimte door scheidende stellen en jongeren die willen gaan uitwonen loopt vertraging op. Sommige uitwonende jongeren gaan nu op een vervelende en gespannen manier weg en een deel van de kinderen kunnen door de maatregelen maar één van de ouders zien.

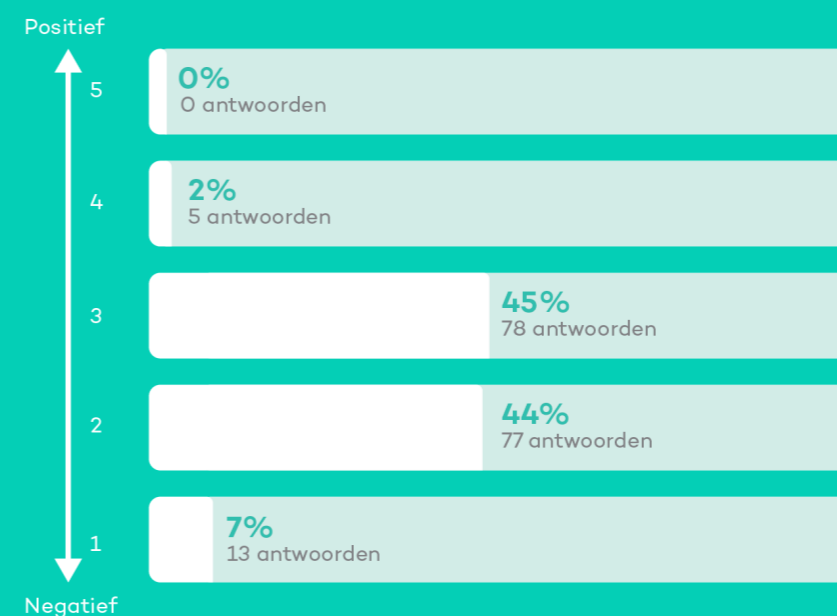
Wat zullen de lange termijn effecten van de Corona-maatregelen zijn op het vangnet van de jongeren en gezinnen die jij begeleidt?

Gemiddelde
beoordeling

2.2

Wat zullen de lange termijn effecten van de Corona-maatregelen zijn op de woonsituatie van de jongeren en gezinnen die jij begeleidt?

Gemiddelde
beoordeling

2.4

Resultaten

School/ werksituatie

Bij de vraag over de school/werksituatie gaven hulpverleners aan dat kwetsbare gezinnen en jongeren nu meer moeite hebben om thuis aan de slag te gaan met werk, school en dagbesteding. Achterstanden lopen op en veel jongeren verliezen werk en stage. Ook is er kans op herbeleving van spanningen in huis, trauma en toenemende angst voor school of sociale omgang in andere settings.

Tegelijkertijd geven hulpverleners aan dat de crisis een leerzame periode kan zijn voor kinderen en jongeren. Het leert hen te waarderen wat ze hebben of hadden, zoals hun gezondheid, sociaal netwerk en school. Hulpverleners lijken hier het effect van deze crisis ook wat te relativiseren: wat is nu deze periode op 80 jaar van een mensenleven?

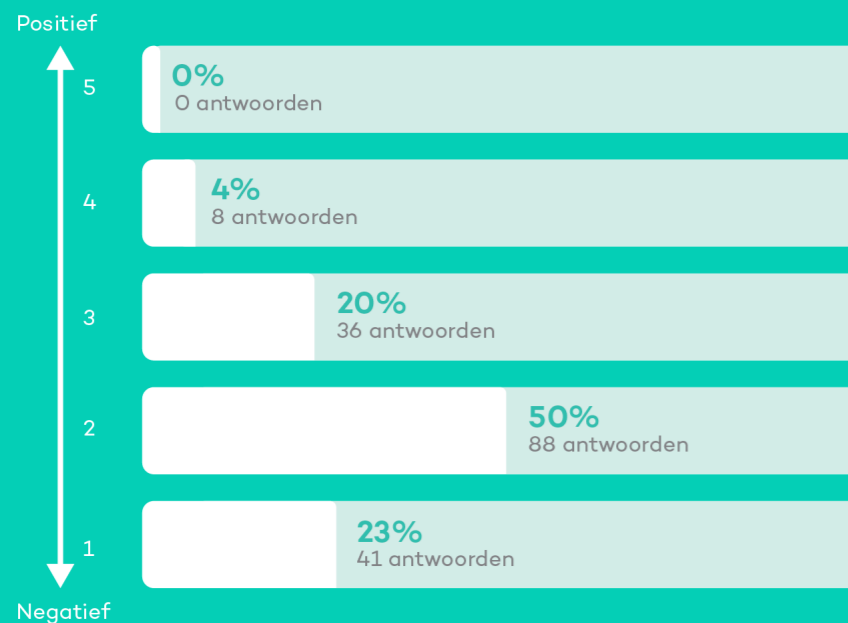
Ook blijken sommige jongeren juist extra werk te hebben door de crisis en meer gemotiveerd om te werken.

Resultaten

Inkomen

Bij de vraag over het inkomen gaven niet veel hulpverleners een toelichting. Er lijkt minder zicht te zijn op de financiële situatie van jongeren en gezinnen: die is wellicht ook niet in elke hulprelatie aan de orde. Hulpverleners geven aan dat kwetsbare gezinnen extra stress ervaren door financiële zorgen. Tijdens de crisis stoppen banen en blijven sollicitaties stil liggen. Er is onzekerheid over het behouden van 0-uren contracten en het krijgen van een uitkering. Daarbij hebben veel gezinnen met reeds beperkte financiële middelen beperkte toegang tot regelingen, omdat ze niet weten hoe ze deze kunnen aanvragen.

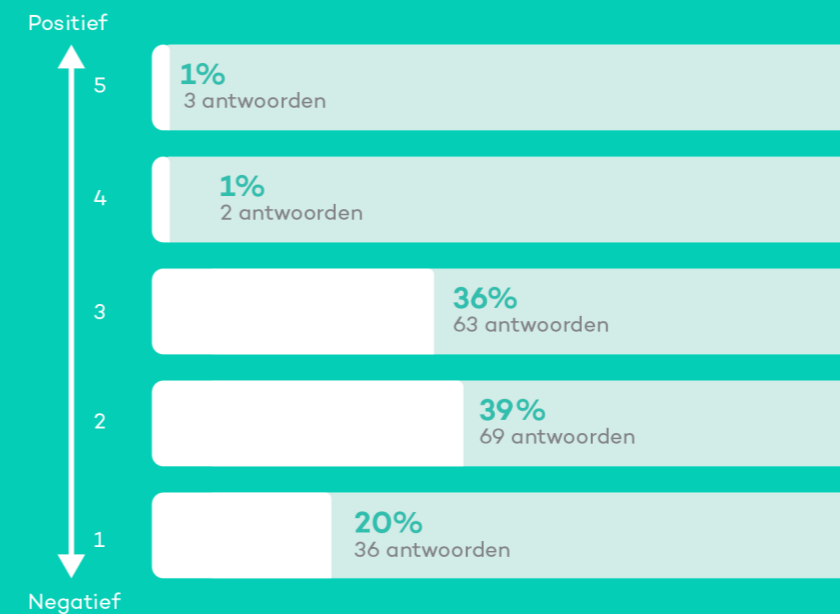
Wat zullen de lange termijn effecten van de Corona-maatregelen zijn op de school/werk situatie van de jongeren en gezinnen die jij begeleidt?

Gemiddelde
beoordeling

2.2

Wat zullen de lange termijn effecten van de Corona-maatregelen zijn op het welzijn van de jongeren en gezinnen die jij begeleidt, zowel fysiek als mentaal?

Gemiddelde
beoordeling

2.1

Resultaten

Welzijn

Bij de vraag over het welzijn hebben hebben hulpverleners zowel aandacht voor de fysieke als de mentale gezondheid van jongeren en gezinnen. Er wordt een toename aan overgewicht verwacht nu ouders en jongeren minder sporten en bewegen. Hulpverleners benadrukken dat de crisis voor veel kwetsbare ouders en jongeren een mentaal zware periode is waarin verdriet, angst en somberheid toeneemt. Er worden zorgen geuit over de stilstand van psychische begeleiding en de ontwikkeling van trauma door toenemende spanning en onveiligheid in gezinnen. Hulpverleners verwachten meer scheidingingen, ruzies en relatieproblemen waar kinderen aan zijn blootgesteld. Tegelijkertijd ervaren hulpverleners een verbetering van mentaliteit in de maatschappij met meer betrokkenheid op

elkaar en een toename aan saamhorigheid. Mensen zijn onderling meer bereid om elkaar te helpen in tijden van crisis. Ook blijkt een groep meer rust te ervaren door minder wisselingen van hulpverleners.

Volgens hulpverleners hebben kinderen, jongeren en ouders duidelijkheid, structuur, steun en veiligheid nodig. Het herstellen van contact met zowel de hulpverlening als het eigen netwerk is hierin belangrijk, net als het hervatten van school, opvang of dagbesteding. Het belang van fysiek contact en inkomenszekerheid wordt benadrukt. Volgens hulpverleners is er een goede samenwerking om het gezin heen nodig, waarin er met elkaar wordt gereflecteerd hoe het is gegaan om hiervan te leren.

Resultaten

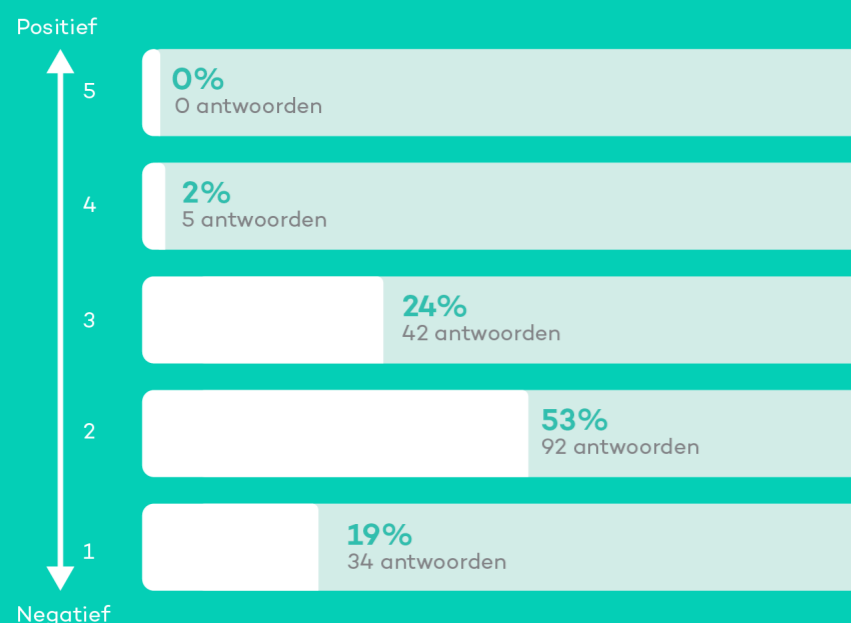
Het werk

Hulpverleners ervaren hun werk op dit moment als intensiever en missen het face-to-face contact. Via beeldbellen is er minder zicht op de veiligheid van gezinnen en er zijn twijfels of het wel goed gaat: dit roept een machteloos gevoel op. Er is minder collegiale afstemming en er zijn zorgen dat (een deel van) de hulp en diagnostiek over moet. Ook maken zij zich zorgen over hun eigen fysieke veiligheid en het ontbreken van persoonlijke beschermings maatregelen. Een aantal hulpverleners voorziet een opeenstapeling van hulpvragen als de maatregelen zich versoepelen. Zij maken zich zorgen om de interactie die nu vooral verbaal plaatsvindt in plaats van non-verbaal en hebben moeite om het netwerk van het gezin te betrekken. Ook geven zij aan het moeilijk te vinden om de balans tussen werk en privé te vinden en een overbelaste mailbox en voicemail te hebben.

Onderwijs

Hulpverleners uiten veel zorgen over het oplopen van stress in kwetsbare gezinnen, door het sluiten van school en dagbesteding. Zij voorzien dat er veel onrust zal ontstaan bij ouders en kinderen door het wegvallen van structuur, waardoor de spanningen thuis zullen toenemen. Ook zijn er zorgen om kwetsbare gezinnen waarin ouders hun kinderen onvoldoende kunnen ondersteunen in thuisonderwijs. Een aantal hulpverleners benadrukken dat school voor veel kwetsbare kinderen in onveilige thuissituaties juist een veilige plek is. Die veilige plek is nu weggefallen.

Wat zullen de lange termijn effecten van de Corona-maatregelen zijn op het inkomen van de jongeren en gezinnen die jij begeleidt?

Gemiddelde
beoordeling

2.2

Een positief gevolg die hulpverleners noemen is een toename aan creativiteit, waarin er nieuwe vormen van communicatie worden ontdekt. Zij geven aan het fijn te vinden om minder afleiding te hebben tijdens het werk. Een aantal hulpverleners ervaart een betere samenwerking, met meer ruimte en aandacht voor maatwerk. Ook brengt deze crisis meer waardering voor vitale beroepen: mensen met een zorgachtergrond zonder goede papieren kunnen nu bijvoorbeeld wél aan het werk in het buitenland.

Resultaten

3.4 Bestuurder en beleidsmakers

De enquête is door 48 bestuurders en beleidsmakers ingevuld. Uit de antwoorden blijkt dat veel respondenten geen functie als bestuurder of leidinggevende hebben maar een staffunctie (beleid of behandelverantwoordelijk). Vijf respondenten zijn werkzaam als beleidsmedewerker bij een gemeente en dus niet de beoogde doelgroep. Hun antwoorden zijn wel meegenomen in de kwalitatieve analyse. Als blijkt dat hun antwoord afwijkt vanwege hun specifieke rol in het jeugdveld wordt dat vermeld. Wat betreft de uitvoerende jeugdhulporganisaties valt ook de diversiteit op. Deze groep bestaat uit grote aanbieders (met meer dan 900 medewerkers) maar ook uit kleine aanbieders (bijvoorbeeld met maar 30 cliënten).

Sector waar respondenten werkzaam zijn:

Uitvoerende jeugdhulp organisatie	19
Onderwijs	7
Gemeente	5
GI/Jeugdbescherming en -reclassering	2
CJG, AMW (lokale teams)	2
JGZ	1
Veilig thuis	1
Welzijnsorganisaties	1
Sport	1
Kenniscentrum	1
Onbekend	8
Totaal	48

Resultaten

Kinderen, jongeren en gezinnen

Bestuurders en beleidsmakers verwachten na de corona crisis een boeggolf aan hulpvragen. Zij maken zich zorgen over de nood die gaat ontstaan bij kinderen, jongeren en gezinnen op het gebied van financiële problemen, werkloosheid, verwaarlozing, trauma en kansenongelijkheid. Face-to-face contact (fysieke aanwezigheid, geen beeldbellen) wordt door veel bestuurders en beleidsmakers gezien als beter voor kinderen, jongeren en gezinnen en de hulpverlenersrelatie. Zij voorzien een toename in veiligheidsrisico's, nu face-to-face contact minder vaak plaatsvindt en veel hulpvragen wordt verwacht.

Volgens bestuurders en beleidsmakers hebben kinderen, jongeren en gezinnen duidelijkheid nodig: controle, grip, rust, structuur en ritme. Zekerheid over de continuïteit van hulp, zorg en ondersteuning ten tijde van de corona maatregelen is hierin belangrijk, net als erkenning en steun na een waarschijnlijk voor hen traumatische periode. Bestuurders en beleidsmakers benadrukken het belang van face-to-face contact met hulpverleners en het behouden van contact met hun eigen netwerk en familie. Sommige kinderen, jongeren en gezinnen zullen intensievere hulp nodig hebben of financiële ondersteuning.

Een positief gevolg die bestuurders en beleidsmakers noemen nu hulp en ondersteuning minder of anders beschikbaar is, is dat hulp anders wordt geprioriteerd wat leidt tot 'normaliseren'. De continuïteit van zorg staat op de eerste plaats en er wordt meer aangesproken

op eigen kracht waarbij goed genoeg, goed genoeg is. Er zullen gezinnen zijn die het zonder hulp en ondersteuning prima hebben gered. Bestuurders en beleidsmakers vragen zich af wat dit ons gaat leren.

Resultaten

Hulpverleners

Bestuurders en beleidsmakers uiten zorgen over de mentale en fysieke gezondheid van hulpverleners, zowel tijdens de corona crisis als daarna. Zij voorzien dat de verwachte boeggolf aan hulpvragen resulteert in een hogere werkdruk en overuren, waardoor hulpverleners overbelast raken met mogelijke burn-outs als gevolg. Bestuurders en beleidsmakers geven aan dat overbelasting ook plaatsvindt tijdens de corona crisis: werk en privé lopen door elkaar heen en uitval van collega's brengt extra werkdruk met zich mee. Aan de andere kant vindt er ook onderbelasting plaats doordat professionals ineens veel minder om handen hebben. Een aantal bestuurders en beleidsmakers vraagt zich af wat je wel en niet kan vragen van professionals die te maken hebben met fysiek of face-to-face contact en die niet vanuit huis kunnen werken. Wanneer kies je voor de veiligheid van het gezin door zorg te blijven bieden en wanneer kies je voor de gezondheid van de hulpverleners door thuiswerken te verplichten? Een aantal bestuurders en beleidsmakers vindt het moeilijk in te schatten welke effecten de corona crisis op hulpverleners zal hebben, omdat professionals verschillend reageren. Sommigen staan in hun kracht en voelen zich 'helden van de zorg', terwijl anderen zich juist angstig en onzeker voelen.

Volgens bestuurders en beleidsmakers hebben hulpverleners tips nodig over hoe ze nu kunnen werken. Niet alleen technisch (telefoon, internet) maar ook hoe ze hulp en ondersteuning inhoudelijk moeten vormgeven. Belangrijk is dat ze waardering blijven voelen en erkenning blijven krijgen.

Een positief gevolg is dat bestuurders en beleidsmakers meer aandacht besteden aan hulpverleners door onderlinge werkbegeleiding en coaching. Zij zien een toename van creativiteit en flexibiliteit onder hun personeel, wat resulteert in meer bereidheid tot online werken en het bedenken en delen van nieuwe initiatieven. Daarnaast merken bestuurders en beleidsmakers dat zij zelf scherpe prioriteiten stellen, waarbij zorgcontinuïteit op de eerste plaats staat. Het primaire proces staat meer centraal, de rest is bijzaak. Ook is het belang van zorgverleners voor de samenleving duidelijker geworden.

Resultaten

Op organisatieniveau

Bestuurders en beleidsmakers geven aan zorgen te hebben over een tekort aan personeel en financiële middelen. Organisaties hebben vaak onvoldoende beschermende middelen en door ziekmelding is er minder personeel beschikbaar. Daarbij voorzien bestuurders en beleidsmakers dat medewerkers zullen uitvallen door overbelasting en maken zij zich zorgen om roosters rond te krijgen, bijvoorbeeld in de zomervakantie. Tijdens de corona crisis is er een vermindering in vraag en daling aan inkomsten, wat tot liquiditeitsproblemen kan zorgen. Dit kan resulteren in het ontslaan van medewerkers, en cliënten moeten overdragen naar een andere aanbieder. Dat het nog onduidelijk is of niet geleverde zorg wordt gecompenseerd en of extra uitgaven door de maatregelen worden betaald, draagt daar niet aan bij. Bestuurders en beleidsmakers vragen zich af of de boeggolf aan problematiek na de corona crisis kan worden opgevangen met voldoende personeel en financiën. Zij maken zich zorgen over de voortgang van innovatie en transformatie. Er is onduidelijkheid en onzekerheid over wat wel en niet kan bij fysiek of face-to-face contact. Ook zijn er vragen over de veiligheid van digitale middelen in het kader van privacywetgeving.

Er zijn zowel positieve als negatieve signalen over het samenwerken met externe partners. Een aantal bestuurders en beleidsmakers geeft aan dat er meer en beter wordt samengewerkt, terwijl anderen benadrukken dat een gebrek aan integraliteit in het omgaan met de nieuwe situatie de samenwerking bemoeilijkt. Aanbieders, gemeenten en scholen nemen ieder eigen

maatregelen die gericht zijn op de eigen organisatie of situatie, waardoor problemen gefragmenteerd worden aangepakt. Er wordt weinig rekening gehouden met (onbedoelde) negatieve effecten hiervan op andere organisaties. Het is voor zowel aanbieders als cliënten vaak onduidelijk of hulp wel of niet doorgaat. Sommige aanbieders besluiten geen of minder zorg te leveren door locaties te sluiten en ambulante begeleiding te beperken of af te zeggen. Tegelijkertijd krijgen aanbieders die wel nog kunnen en willen behandelen te maken met cliënten die niet op komen dagen. Ook geven bestuurders en beleidsmakers aan dat prioriteren moeilijk is: sommige zaken lijken nu minder belangrijk, terwijl opdrachtgevers ze wel blijven eisen.

Een positief gevolg is dat er een toename is van blended care en e-health oplossingen. Organisaties prioriteren beter en doen wat absoluut nodig is. Er wordt minder overlegd en meer besluiten genomen met minder discussie. Het beeldbellen als tool om te overleggen wordt vaak als efficiënter ervaren. Er is een gemeenteambtenaar die verwacht dat de corona crisis zal leiden tot meer efficiënte, meer effectieve en uiteindelijk goedkopere zorg. Ook ontstaan er meer solidariteit en saamhorigheid: een wij-gevoel waarin we samen de schouders er onder zetten.

Resultaten

Onderwijs

Bij bestuurders en beleidsmakers is er relatief weinig aandacht voor vraagstukken over onderwijs en dagbesteding; er zijn veel andere prioriteiten. Als school wordt benoemd is dat vaak door respondenten die zelf werkzaam zijn in het onderwijs. Vier respondenten zijn duidelijk afkomstig uit het onderwijs. Een aantal malen komt de meerwaarde van een betere samenwerking met scholen in beeld. Er worden zorgen geuit over kwetsbare kinderen in onveilige of niet stimulerende thuissituaties, waar school juist een veilige en fijne plek voor ze is. Respondenten benadrukken dat scholen deze kinderen zouden moeten opvangen nu de scholen zijn gesloten, ongeacht of de ouders wel of geen vitale beroepen hebben. Ook maken een aantal bestuurders en beleidsmakers zich zorgen over een toename aan kansenongelijkheid die schoolafsluitingen en eindexamens tijdens de coronacrisis mogelijk met zich mee brengen. Er wordt gevreesd dat kinderen onvoldoende schooladviezen of geen diploma krijgen, met een beperkte uitstroom naar de arbeidsmarkt als gevolg.

Hoofdstuk 4

Discussie

Het aantal respondenten – zeker als het gaat om jongeren en ouders – is beperkt. Bovendien is weinig te zeggen over de representativiteit van de deelnemers. Daarom hebben we ons in de analyse beperkt tot hoofdzakelijk een kwalitatieve beschrijving; daarmee voorkomen we schijnexactheid. In dit hoofdstuk gaan we in op wat de hierboven beschreven resultaten volgens ons betekenen.

Discussie

Jongeren

De antwoorden van jongeren zijn overwegend neutraal. Ze vinden het niet leuk, maar lijken zich er redelijk makkelijk bij neer te leggen. Daar waar ze negatief zijn, gaat het met name over:

- het missen van sociale contacten en activiteiten
- verminderde inkomsten vanwege wegvallen werk
- vertraging op school

Jongeren geven ook positieve signalen. Zo geeft een jongere aan meer te waarderen wat hij/zij eerder 'normaal' vond.

De gevolgen die worden aangegeven bij jongeren die jeugdhulp ontvangen zijn wat uitgebreider, explicieter en ernstiger dan die van jongeren die geen jeugdhulp ontvangen. Wij denken dat dit komt door met name een ervaren gebrek aan structuur en begeleiding. We tekenen hierbij aan dat het aantal jongeren dat de enquête invulde klein is. Dat maakt de zeggingskracht van de bevindingen gering.

Ouders

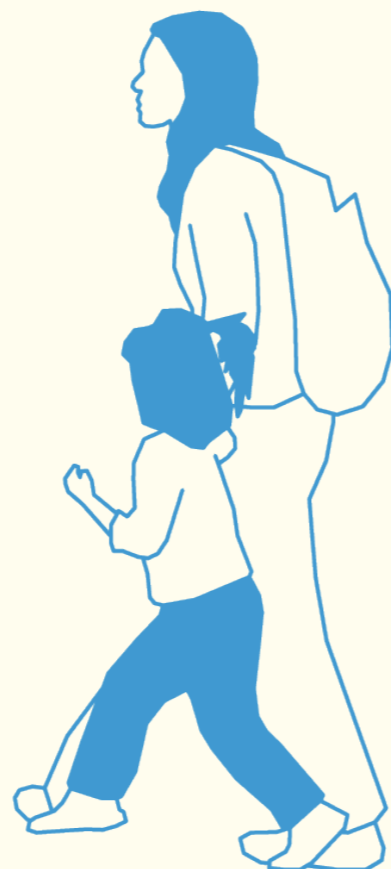
De antwoorden van ouders zijn overwegend negatief. Maar we lezen ook over veerkracht, gezinnen die zich ondanks het wegvallen van structuur en de beperkende maatregelen wel redden. Thema's die aan bod komen zijn:

- (Financiële) stress
- Wegvallen structuur, en het daarbij behorende combineren van verschillende rollen en taken
- verminderde schoolprestaties en ontwikkeling van hun kind(eren)

- wegvallen van zorg en ondersteuning

Incidenteel wordt er een positief effect genoemd, bijvoorbeeld dat een hoogbegaafd kind nu 'passend werk' krijgt en er plannen worden gemaakt om het huis op te knappen.

De problemen bij ouders die jeugdhulp ontvangen lijken veel groter dan die van ouders die geen jeugdhulp ontvangen. Deze groep maakt zich vooral zorgen om het verergeren van de klachten van hun kind en om hun eigen welzijn. Ze zijn bang dat ze het niet volhouden zonder de normale structuur, zorg en ondersteuning.

Discussie

Hulpverleners

De antwoorden van hulpverleners op de vraag waar zij de afgelopen dagen tegenaan zijn gelopen zijn overwegend negatief. Wat opvalt is dat het veel gaat over zaken die te maken hebben met:

- het meer thuis zijn van gezinnen en de spanningen die dat (mogelijk) oproept.
- moeite om goed contact te houden met jongeren en gezinnen.

In die combinatie lijken hulpverleners zich extra veel zorgen te maken. Waar zij normaal gesproken in direct face-to-face contact hun zorgen kunnen toetsen bij cliënten (door interactie en observatie) en deze gemakkelijk met collega's kunnen bespreken, zien zij zich nu genooddaakt te varen op veel minder contact. Als er contact is, dan lijkt dit via telefonisch contact of beeldbellen plaats te vinden. Voor de duidelijkheid is het van belang om deze antwoorden te plaatsen in het moment waarop de vragen beantwoord zijn. Na de verlenging van de maatregelen en vanwege de toenemende vraag om continuïteit van zorg is er op veel plekken veel meer contact ontstaan tussen hulpverleners en de kinderen, jongeren en ouders waar zij mee werken. Ook zijn er meer mogelijkheden ontstaan om kwetsbare kinderen in onveilige thuissituaties op te vangen.

De bovenstaande thema's uit de eerste vraag over waar zij de afgelopen dagen tegenaan zijn gelopen, komen terug in de vragen over het vangnet, woonsituatie, school/werk situatie, inkomen en welzijn van jongeren en gezinnen die zij begeleiden. Dit is opvallend, aangezien de eerste vraag

gaat over de korte termijn effecten en de volgende vragen over de lange termijn effecten van de corona maatregelen. Het zou kunnen dat hulpverleners door de eerste vraag op het spoor van belemmeringen zijn gezet en deze vervolgens niet kunnen loslaten. Een andere mogelijkheid is dat de vragen erg vroeg in de corona crisis beantwoord zijn en hulpverleners nog niet voldoende zicht hadden op de lange termijn effecten.

Naast zorgen benoemen hulpverleners ook positieve gevolgen van de maatregelen. Zo geven zij aan verrast te zijn door het aanpassingsvermogen, de veerkracht en zelfredzaamheid van gezinnen. Voor sommige gezinnen brengt de crisis juist meer rust met meer tijd voor bezinning en het eigen gezin. Ook biedt de crisis een kans om jongeren te leren waarderen wat ze hebben of hadden. Hulpverleners ervaren meer saamhorigheid. De Corona crisis is ook een gemene deler die verbindend werkt: hulpverleners zien dat mensen meer voor elkaar doen en meer begrip voor elkaar hebben. Zelf zijn hulpverleners creatiever, komen onder druk van de crisis sneller tot maatwerkoplossingen en ervaren meer waardering vanuit de maatschappij ten aanzien van hun beroep. Daarnaast is er een toename van andere manieren van communiceren, denk hierbij aan (beeld) bellen.

Discussie

Bestuurders en beleidsmaker

Wat opvalt bij bestuurders en beleidsmakers en beleidsmakers is de hoeveelheid en diversiteit aan thema's die worden genoemd. Respondenten geven weinig voorbeelden. Ze praten in algemene termen over de thema's.

Veelgenoemde thema's voor de korte termijn kenmerken zich vooral met:

- Zorgen om het welzijn en veiligheid van kinderen, jongeren en gezinnen. Zeker nu professionals niet fysiek in de gezinnen aanwezig kunnen zijn. Een zelfde signaal blijkt ook uit de Coronaquickscan Jeugdautoriteit.
- Professionals moeten wennen aan een andere manier van werken maar zetten zich vol in voor zorg continuïteit als prioriteit. Ook dit zien we in de Coronaquickscan Jeugdautoriteit.
- Op het niveau van de organisatie moest in korte tijd veel georganiseerd worden zoals het omgaan met contact en bezoek, online werken, volgens privacywetgeving blijven werken, beschermingsmiddelen inzetten. Wat betreft samenwerking met partners heeft men elkaar nog meer nodig dan anders. Respondenten worstelen met hun relatie tot opdrachtgevers en gemeenten. Zij maken zich zorgen over financiën en verantwoording. Nergens worden gemeenten als partner genoemd.

Veelgenoemde thema's voor de lange termijn kenmerken zich vooral met:

- Toename van de problemen van kinderen, jongeren en gezinnen op diverse leefgebieden, door een van de respondenten pakkend verwoord als 'boeggolf'. Een zelfde signaal komt naar voren in de eerder genoemde Coronaquickscan Jeugdautoriteit.
- Zorgen over mentale en fysieke gezondheid van professionals.
- Organisaties maken zich zorgen over hun financiële gezondheid en voortbestaan. Door een respondent verwoord als: meer nood, minder middelen. Ook op de lange termijn maken respondenten zich zorgen over financiën en verantwoording. Nergens worden gemeenten als partner genoemd.

Discussie

Naast zorgen worden ook meerdere positieve ontwikkelingen genoemd. Deze worden niet alleen genoemd aan het einde van de vragenlijst, wanneer er specifiek om positieve effecten wordt gevraagd. Ook bij vragen over de effecten van de maatregelen op cliënten, professionals en organisatie (zowel op de korte als lange termijn) benoemen respondenten regelmatig positieve effecten. Zo is er bijvoorbeeld meer focus op het primaire proces en het ondersteunen van professionals bij de uitvoering daarvan. Er wordt beter geprioriteerd, sneller besluiten genomen en de overleggen via beeldbellen worden als efficiënter ervaren. Daarnaast zien bestuurders en beleidsmakers een toename van creativiteit en flexibiliteit onder hun personeel en meer solidariteit en saamhorigheid.

De contrasten tussen antwoorden binnen deze groep van respondenten vallen op. Wat de één als een groot zorgpunt ziet, vat de ander juist op als een kans. Er worden bijvoorbeeld zorgen geuit over de voortgang van lopende innovaties en transformatietrajecten. Anderzijds ziet men een versnelling in innovatie en creativiteit, zoals minder en efficiënter overleg en digitale zorg op afstand. Ook maakt men zich enorm veel zorgen over de lange termijn consequenties voor kinderen, jongeren en ouders, terwijl er ook wordt afgevraagd of de hulpverlening wel echt zo nodig is. Er wordt meer aangesproken op eigen kracht en er zullen gezinnen zijn die het zonder hulp en ondersteuning prima hebben gered. Volgens meerdere respondenten is face-to-face contact en fysieke aanwezigheid in gezinnen van groot belang. Toch zijn

veel respondenten enthousiast over de mogelijkheden van andere manieren van contact zoals beeldbellen. Over de samenwerking met externe partners zijn zowel positieve als negatieve signalen.

Bestuurders en beleidsmakers hopen dat er op de lange termijn meer bereidheid is tot online-werken en er een toename aan blended care en e-health ontstaat. Ook hopen zij op een blijvende waardering en erkenning voor professionals en vragen zij zich af wat gezinnen die het zonder hulp en ondersteuning prima hebben gered ons gaan leren.

Tot slot

In onze analyse komen naast de zorgwekkende punten zoals zorgcontinuïteit en zicht op veiligheid, hoopvolle signalen naar boven: gezinnen tonen meer veerkracht en hebben minder hulp nodig dan verwacht, professionals vinden wegen voor maatwerk en bestuurders en beleidsmakers zien een toename van digitale oplossingen.

Inmiddels zijn de maatregelen versoepeld en ontvangen we signalen dat er sprake is van een terugkeer naar het 'oude normaal' in plaats van naar het 'nieuwe normaal'. Het gezamenlijke doel - voorkomen verspreiding corona virus - wordt als minder urgent ervaren. De impact van de crisis op gezinnen, professionals, instellingen en gemeenten wordt zichtbaarder, waardoor het risico ontstaat dat het gesprek teruggaat naar 'wie waarvoor verantwoordelijk is' in plaats van het vasthouden van de gezamenlijke

ambitie om de (korte en lange termijn) gevolgen van de Corona-maatregelen voor kwetsbare gezinnen te beperken. Leren van de afgelopen tijd is nodig, omdat een tweede golf van het virus niet is uit te sluiten. Als we niet in staat zijn om de onverwachte innovatie en transformatie ten aanzien van digitalisering en saamhorigheid in de maatschappij te verzilveren, is de kans groot dat er op termijn een toename is van de kansenongelijkheid. Dat moeten we gezamenlijk zien te voorkomen.

Bijlagen

Vragenlijst voor jongeren en ouders

Ik ben:

- hulpverlener (jeugdhulp / jeugdggz / vrouwenopvang / speciaal onderwijs)
- bestuurder of beleidsmaker (jeugdhulp / jeugdggz / vrouwenopvang / speciaal onderwijs)
- jongere of ouder

Maak je gebruik van jeugdhulp?

- Ja
- Nee

Kun je een voorbeeld geven van waar je het meest tegenaan bent gelopen de afgelopen dagen met de Corona-maatregelen?

Wat maakte dat zo lastig? Waarom was dat belangrijk?

Welke steun of hulp die je normaal van vrienden, familie of anderen krijgt, krijg je nu minder? Wat zijn de gevolgen als dat nog lang duurt en waarom?

Hoe verwacht je dat de Corona-maatregelen jouw woonsituatie gaan beïnvloeden? Welke gevolgen zou dat hebben?

Hoe verwacht je dat de Corona-maatregelen jouw school of werk gaan beïnvloeden? Welke gevolgen zou dat hebben?

Hoe verwacht je dat de Corona-maatregelen jouw inkomen gaan beïnvloeden? Welke gevolgen zou dat hebben?

Wat zorgt voor de meeste problemen om lichamelijk en geestelijk gezond te blijven? Wat zou helpen?

Waar zou je op de lange termijn de meeste hulp bij kunnen gebruiken? Wat heb je nodig? Waarom is dat belangrijk?

Vragenlijst voor hulpverleners

Ik ben:

- hulpverlener (jeugdhulp / jeugdggz / vrouwenopvang / speciaal onderwijs)
- bestuurder of beleidsmaker (jeugdhulp / jeugdggz / vrouwenopvang / speciaal onderwijs)
- jongere of ouder

Kun je een voorbeeld geven van waar je het meest tegenaan bent gelopen de afgelopen dagen met de Corona-maatregelen?

Wat maakte dat zo lastig? Waarom was dat belangrijk?

Wat zullen de lange termijn effecten van de Corona-maatregelen zijn op het vangnet van de jongeren en gezinnen die jij begeleidt?

1 2 3 4 5
negatief neutraal positief

Kun je daar een voorbeeld van geven? (optioneel)

Wat zullen de lange termijn effecten van de Corona-maatregelen zijn op de woonsituatie van de jongeren en gezinnen die jij begeleidt?

1 2 3 4 5
negatief neutraal positief

Kun je daar een voorbeeld van geven? (optioneel)

Wat zullen de lange termijn effecten van de Corona-maatregelen zijn op de school/werk situatie van de jongeren en gezinnen die jij begeleidt?

1 2 3 4 5
negatief neutraal positief

Kun je daar een voorbeeld van geven?

Wat zullen de lange termijn effecten van de Corona-maatregelen zijn op het inkomen van de jongeren en gezinnen die jij begeleidt?

1 2 3 4 5
negatief neutraal positief

Kun je daar een voorbeeld van geven? (optioneel)

Wat zullen de lange termijn effecten van de Corona-maatregelen zijn op het welzijn van de jongeren en gezinnen die jij begeleidt, zowel fysiek als mentaal?

1 2 3 4 5
negatief neutraal positief

Kun je daar een voorbeeld van geven? (optioneel)

Wat hebben jij en je cliënten op de lange termijn het meest nodig? Waarom is dat belangrijk?

Wat voor mogelijke positieve effecten van de Corona-maatregelen zie jij ontstaan?

Bij welke organisatie werk je? (optioneel)

Vragenlijst voor bestuurders en beleidsmakers

Ik ben

- hulpverlener (jeugdhulp / jeugdggz / vrouwenopvang / speciaal onderwijs)
- bestuurder of beleidsmaker (jeugdhulp / jeugdggz / vrouwenopvang / speciaal onderwijs)
- jongere of ouder

Kun je een voorbeeld geven van waar je het meest tegenaan bent gelopen de afgelopen dagen met de Corona-maatregelen?

Wat maakte dat zo lastig? Waarom was dat belangrijk?

Wat zullen de lange termijn effecten van de Corona-maatregelen zijn op het welzijn van jullie hulpverleners?

Wat zullen de lange termijn effecten van de Corona-maatregelen zijn op jullie organisatie?

Wat hebben de cliënten op de lange termijn het meest nodig? Waarom is dat belangrijk?

Wat doe je anders dan voor de Corona-maatregelen? Waarom is dat belangrijk?

Op welke scenario's voor de lange termijn bereid je je voor? Waarom is dat belangrijk?

Welk scenario heeft voor jouw organisatie of de sector de grootste gevolgen? En waarom?

Wat voor mogelijke positieve effecten van de Corona-maatregelen zie jij ontstaan?

Bij welke organisatie werk je? (optioneel)